

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/edukacja-1/wystawy/13809,Sonderlaboratorium-SS-Zamojszczyzna-pierwszy-obszar-osiedlency-w-Generalnym-Gub.html>
2019-11-15, 04:35

Sonderlaboratorium SS. Zamojszczyzna „pierwszy obszar osiedleńczy w Generalnym Gubernatorstwie”

W listopadzie 2012 r. przypadła 70. rocznica rozpoczęcia niemieckiej akcji wysiedleńczo-osadniczej na Zamojszczyźnie. Wydarzenia, które do dnia dzisiejszego dla mieszkańców Zamościa i regionu jest jednym z najtragiczniejszych wspomnień II wojny światowej. Trudno tu znaleźć miejscowość, która w mniejszym lub większym stopniu nie została boleśnie doświadczona ówczesnymi wydarzeniami.

Powszechnie rozpoznawalnym symbolem wysiedlanej Zamojszczyzny są „Dzieci Zamojszczyzny”, które tak jak jej dorośli mieszkańcy dostały się w tryby bezwzględnej niemieckiej maszyny wysiedleńczej. Choć ludność tego regionu doświadczyła okrucieństw wojny od pierwszych dni jej trwania, to w pamięci mieszkańców Zamojszczyzny moment rozpoczęcia wysiedleń był początkiem szczególnie traumatycznych doświadczeń.

Wystawa **Sonderlaboratorium SS. Zamojszczyzna „pierwszy obszar osiedleńczy w Generalnym Gubernatorstwie”** przygotowana została z myślą o przypomnieniu tematu. Mamy nadzieję, że stanie się on głosem w dyskusji nad problemem opracowywania i wdrażania w życie nazistowskich planów budowania w Europie „nowego ładu etnicznego”. Jej zadaniem jest ukazanie szczególnego charakteru wydarzeń na Zamojszczyźnie oraz umiejscowienie ich w szerszym kontekście. Opowiada nie tylko o przygotowaniu, przebiegu, charakterze Aktion Zamosc, ale i o nieplanowanych przez okupanta zjawiskach, które ona wywołała: organizowaniu pomocy dla wysiedlanej ludności Zamojszczyzny, podjęciu cywilnego i zbrojnego oporu w obronie Zamojszczyzny przez struktury Polskiego Państwa Podziemnego, jak też o powojennych próbach osądzenia zbrodni niemieckich na Zamojszczyźnie, podjętych przez międzynarodowe i polskie sądownictwo. Integralną częścią tego obrazu jest los niemieckich osadników sprowadzonych na Zamojszczyznę w ramach budowania „bastionu niemieckości”.

Wystawa zawiera materiały ikonograficzne, pozyskane podczas szerokiej kwerendy w archiwach i muzeach oraz od osób prywatnych. Wykorzystane zostały również źródła normatywne, w tym faksymile dokumentów, a także relacje osób, które były uczestnikami lub świadkami opisywanych wydarzeń. Mamy nadzieję, że przyczyni się ona do upowszechnienia i utrwalenia wiedzy o wysiedleniach Zamojszczyzny i upamiętnienia losów tych, których one dotknęły.

Agnieszka Jaczyńska i Magdalena Śladecka

Wystawa dostępna jest w dwóch egzemplarzach: wersja plenerowa oraz do prezentacji w przestrzeni zamkniętej. W obu egzemplarzach warstwa tekstowa jest dwujęzyczna: polsko-angielska.

PLIKI DO POBRANIA

[\(pdf, 18.28 MB\)](#)